szerint a P. pygmaea (Ung.) Schroet. gyűjtőfajba tartozik. MOESZ (1942.) Isopyrum thalictroides-ről közli. Igy az A. ranunculoides a faj e területen új gazdanövénynek tekinthető, mivel más forrásból sem találtam adatot e növény perenoszpórájára a Budai-hegységből.

Plasmopara conii (Casp.) Trotter: Conium maculata L. levelein fordul elő a Budakeszi Vadaspark felé vezető út mentén (1991. 06. 01.) BÁNHEGYI et al. (1985.) a gombát a P. nivea (Ung:) Schroet. gyűjtőfajba tartozónak tekinti, melyet MOESZ (1942.) Anthriscus-fajokon és Peucedanum carvifolia leveleiről közöl.

Uredinales

Aecidium euphorbiae Gmelini: Ez az Euphorbia-fajokon gyakori gomba E. cyparissias L. torzult hajtásain került begyűjtésre a Nagy-Szénáson, száraz sziklagyepből (1992. 04. 04.).

Coleosporium euphrasiae (Schum.) Fuss: a gombát Odontites lutea (L.) Clairv. növényeken sikerült gyűjteni a Hármashatár-hegy száraz lejtő-gyepjében (1991. 09. 14.). A gombát, melyet MOESZ (1942.) csak O. rubra-ról jelez, több szerző, igy WILSON és HENDERSON (1966.) is azonosnak tekinti a C. tussilaginis (Pers.) Lév. fajjal. Azonban a jelentősen eltérő gazdanövények miatt célszerűnek látszik külön fajként kezelni (Dr. J.A. Parmelee, személyes közlés).

Coleosporium campanulae (Persoon) Léveillé: Campanula glomerata L. levelein fordult elő a Vaskapu-hegyen (1991. 09. 14.).

Coleosporium melampyri (Rebent.) Karst.: a gomba szintén a Vaskapu-hegyen került begyűjtésre Melampyrum nemorosum L. gazdanövényről (1991. 09. 14.). Ezt a gombát, hasonlóan a C. campanulae-hoz és C. euphrasiae-hoz, WILSON és HENDERSON (1966.) a C. tussilaginis-szel azonosnak tekinti, de a gazdanövények ez esetben is jelentősen eltérők.

Melampsora hypericorum (DC.) Winter: a gomba Hypericum calycinum L. levelein fordult elő (1992. 11. 10.) egy, a Gellért-hegy oldalán található sziklakertben. E gombát MOESZ (1942.) H. perforatum gazdanövényről jelzi csak.

Puccinia chaerophylli Purton: a gomba aecidiumos alakban került begyűjtésre Chaerophyllum bulbosum L. levélkéin, illetve torzult levélnyelein a Vasas Soprtpálya (Budapest, II.; közel a Rókus-hegy lábához) mellett található üde gyomtársulásból (1992. 04. 23.).
MOESZ (1942.) a P. chaerophylli előfordulását Anthriscus sylvestris (L.) Hoffm. gazdáról jelzi, és más forrásból sem volt adat található róla Budapesten Ch. bulbosum-on. Ez valószínűleg inkább az adatok publikálásának hiányával magyarázható, hasonlóan több más gyakran megfigyelhető gombához.

Puccinia cnici Martius var. crassiuscula Savile: a gomba eredetileg P. cnici Mart.-ként került begyűjtésre a Hármashatár-hegy vitorlázó repülőtér felőli oldalán száraz gyomtársulásból, Cirsium eriophorum (L.) Scop. gazdanövényről (1990. 07. 15.). A begyűjtött gomba azonosítását a SAVILE (1970.) által elkülönített változattal Dr. J. A. Parmelee végezte (DAOM213325). E gombát illetve gazdanövényét MOESZ (1942.) munkája nem említi, bár SAVILE (1970.) hivatkozik a gomba magyar

anyagára LINHART G. gyűjteményéből, de nem Budapest környékéről. UBRIZSY (1966.) munkája szintén nem tartalmaz adatot a C. eriophorum rozsdájának előfordulásáról.

Puccinia conii (Strauss) Fuckel: e gomba a Plasmopara conii-val fordult elő a Budakeszi Vadaspark felé vezető út menti növény- (gyom)társulásban (1991. 06. 01.) foltosbürök levelein. Szintén a kevésbé dokumentált, de gyakran megfigyelhető gombák közé tartozik.

Puccinia coronifera Klebahn: aecidiumos állapotban sikerült gyűjteni a Budakeszi Vadaspark melletti erdőszélő lejtőn Rhamnus catharticus L. levelein (1991. 06. 01.).

Puccinia malvacearum Montagne: ez a Malvaceae-fajokon gyakori gomba a Kelenföldi Lakótelep (Budapest, XI.) füves területeinek gyomtársulásában fordult elő Malva pusilla L. (1991. 05. 21.) illetve M. sylvestris L. (1991. 09. 06.) növények levelein.

Puccinia pimpinellae (Strauss) Röhling: a Pimpinella saxifraga L. levelein, levélnyelein fordult elő aecidiumos állapotban az Aquincum területén található romkert (Budapest, III.) kövei közt.

Puccinia poarum Nielssen: Tussilago farfara L. levelein fordult elő aecidiumos állapotban, Budakeszin (1991. 06. 01.).

Puccinia recondita Rob. ex Desm.: ez a füveken gyakori gomba aecidiumos formában került begyűjtésre a Budakeszi Vadaspark környékén található erdős területen Pulmonaria mollissima Kern. (1991. 06. 01.) és Symphytum tuberosum L. (1991. 05. 26.) gazdanövényekről.

Pucciniastrum agrimoniae (Dietel) Tranz.: az Agrimonia eupatoria L. rozsdája, mely a Vaskapu-hegyen, erdőszélen fordult elő (1991. 09. 14.)

Uromyces ficariae (Schumacher) Léveillé: Makkosmárián volt fellelhető a műemléktemplom melletti füves erdőszélen (1992. 04. 25., Ficaria verna Huds. levelein, melyeken a gomba bőven sporulált.

Uromyces jordianus Bubák: a gomba Astragalus vesicarius L. levelein fordult elő a Hármashatár-hegy száraz, füves jeltőjén (1990. 07. 15.) E gombát MOESZ (1942.) csak Budapest más területein jelzi Astragalus excapus növényekről.

Uromyces muscari (Duby) Léveillé: a gomba a Gellért-hegyen fordult elő Muscari neglectum Guss. ex Ten. (Muscari racemosum) növény levelén (1991. 05. 05.). A magyar szakirodalomban a gomba általában Uromyces scillarum (Grev. ex Berk.) Lév. néven található meg (BÁNHEGYI et. al., 1985.). A különböző fajokon a kórokozó különböző forma specialisai károsítanak. Ezeket, mint az U. scillarum tipusait LEHOCZKY (1959.) írta le. Később SAVILE (1961.) adja meg a gomba jelenleg is elfogadott nevezéktanát. E szerint a gomba típusa a Muscari comosum-on károsító U. muscari f. sp. muscari, míg a Muscari racemosum-on az U. muscari f. sp. muscari.racemosi (Lehoczky) Savile fordul elő.

Coniothyrium concentricum (Desm.) Saccardo: a gomba Yucca recurvifolia Salisb. növényen okozott levélfoltosságot, melyen a Kertészeti Egyetem kertjében sikerült gyűjteni (1992. 09. 04.) MOESZ (1942.) munkájában nem szerepel. FOLK (in MARTINOVICH, 1975.) a Yucca filamentosa hazánkban gyakori betegségként említi a koniothíriumos levélfoltosságot, megemlítve több más Yucca-fajt, melyek a betegség gazdái lehetnek a külföldi szakirodalom szerint. Ezek között a Y. recurvifolia nem szerpel, így e növény a C. concentricum hazánkban is új gazdája.

Stigmina concentrica (Cook et Ellis) Deighton: ez a gomba az előzővel azonos helyről, de Yucca gloriosa L. gazdanövényről került gyűjtésre (1992. 09. 04.). FOLK (loc. cit.) nem említi a Yucca-fajok kórokozójaként hazánkban. Előfodulása Magyaroroszágon 1985. óta ismert Yucca filamentosa áttelelt leveleinek foltosságából (SIMAY, 1987.) A Y. gloriosa a gomba új hazai gazdanövénye.

Mivel az 1990. és 1992. évek között végzett, területileg és időtartalmilag egyaránt szűkebb körű vizsgálatok a Budai-hegység növényein előforduló kórokozókat illetően több újabb gomba illetve gazdanövény jelenlétét jelzik e területen, várható, hogy a további vizsgálatok bővítik ezirányú ismereteinket.

Köszönetnyilvánítás

A szerző ezúton mond köszönetet Dr. J. A. Parnelee-nek (Agriculture Canada, Centre for Land and Biological Resources Research, Ottawa) az egyes rozsdagombák határozásában nyújtott segítségéért.

Összefoglalás

A Budai-hegységben illetve Budapestnek az e területhez csatlakozó budai területen 1990. és 1992. között 22 kórokozó gombát sikerült begyűjteni. A megfigyelt fajok 23 gazdanövényen fordultak elő, amelyek jelentős része a terület természetes növénytársulásainak a tagja, mások gyom- illetve dísznövények. A megfigyelt gombák jelentős része régebbről is ismert volt hazánkban, illetve Budapest környékén, de területről korábban nem került leírásra a Puccinia cnici Martius var. crassiuscula Savile Cirsium eriophorum (L.) Scop. gazdanövényről, illetve a Stigmina concentrica (Cok et Ellis) Deighton Yucca gloriosa L.-ról. Néhány korábban nem, vagy kevésbé ismert gazdanövényt is sikerült megismerni e területről. Ezek a parazita-gazda kapcsolatok a következők voltak: Plasmopara anemones-ranunculoides Savul. et O. Savul. Anemone ranunculoides L.-en, Plasmopara conii (Casp.) Trotter Conium maculatum L.-on, Melampsora hypericorum (DC.) Winter Hypericum calycinum L.-on, Puccinia chaerophylli Purton Chaerophyllum bulbosum L--on, Uromyces jordianus Bubák Astragalus vesicarius L-on, Coniothyrium concentricum (Desm.) Saccardo Yucca recurvifolia Salisb.-n.

IRODALOM

BÁNHEGYI, J., TÓTH, S., UBRIZSY, G., VÖRÖS, J. 1985. Magyarország mikroszkópikus gombáinak határozókönyve, I-II. Akademiai, Budapest, pp 1152

GLITS, M., FOLK, GY. 1972. Az exobazidiumos betegség előfordulása azáleán. A Kertészeti Egyetem Közleményei, XXXVI: 203-208.

HIRATSUKA, N., HIRATSUKA, T. 1969. A check list of Uredonales found in the metropolis of Tokyo, Japan. Rept. Tottori Mycol. Inst. (Japan), 7: 105-126.

LEHOCZKY, J. 1959. Biological specialization in the rust fungus Uromyces scillarum (Grev.) Wint. Acta Bot. Acad. Sci. Hung., 5: 391-398.

MARTINOVICH, V. 1975. Dísznövényvédelem. Mezőgazdasági, Budapest, pp 544

MOESZ, G. 1942. Budapest és környékének gombái. Királyi Magyar Természettudományi Társulat, Budapest, pp 320.

SAVILE, D. B. O. 1961. Some fungal parasites of Liliaceae. Mycologia, LIII:31.52.

SAVILE, D. B. O. 1970. Some Eurasian Puccinia species attacking Carduae. Canadian Journal of Botany, 48: 1553-1566.

SIMAY, E. I. 1987. A Yucca filamentosa sztigminás levélfoltossága Magyarországon. Növényvédelem, XXIII: 413 417.

TÓTH, A. 1991. Fusarium fajok előfordulása Pest megyei búzamintákban. Növényvédelem, XXVII: 66-71.

UBRIZSY, G. 1966. Phytopathogenic and saprophytic fungi from Hungary. III. Contributions of the rust fungus (Uredinales) flora of Hungary. Acta Phytopath. Acad. Sci. Hung., 1: 365-379.

VÁNKY, K., GÖNCZÖL, J., TÓTH, S. 1985. Rewiew of the Ustilaginales of Hungary with special regards to the results obtained after 1950. Acta Bot. Acad. Sci. Hung., 28: 255-277.

VÉGHELYI, K. 1991. Rosellinia nevtarix (Hart:) Berl. szerepe a gyümölcsfák fiatalkori pusztulásában. Növényvédelem, XXVII: 103-113.

WILSON, M., HENDERSON, D. M. 1966. British rust fungi. Cambridge University Press, Cambridge, pp 384